

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук

О.О. Горошанська, канд. екон. наук

АСПЕКТИ МЕТОДИКИ СКЛАДАННЯ ПРОГНОЗОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розкрито сучасні методичні підходи до прогнозування статей фінансової звітності.

Раскрыты современные методические подходы к прогнозированию статей финансовой отчетности.

Modern methodical of approaches to the forecasting financial reporting articles are revealed.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні умови господарювання, за яких підприємства опинилися наодинці з невизначеним зовнішнім середовищем, непередбачуваною поведінкою інших суб'єктів ринкових відносин, спонукали їх до впровадження та максимального розширення планування та прогнозування, а також подальшого удосконалення методики розроблення як прогнозів, планів, так і бюджетів. У цьому контексті важливе значення має складання прогнозованої фінансової звітності, оскільки на її основі можна оцінити очікувані фінансові результати й обґрунтувати потреби у фінансуванні бізнесу на майбутні періоди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прогнозований фінансовий звітності належить важлива роль під час розробки планів розвитку підприємства й оцінки впливу управлінських рішень на ефективність його діяльності та фінансове положення. Відзначимо, що прогнозування фінансової звітності – одна з домінант західних методик фінансового менеджменту і фінансового планування. На думку П. Уілсона, привабливість прогнозованої звітності полягає в тому, що з її допомогою можна обкреслити в простих фінансових поняттях контури майбутньої діяльності для отримання максимуму переваг із сприятливих можливостей, використовувати всі засоби для реалізації цих можливостей і забезпечити відповідне фінансування підприємства для отримання максимального прибутку [5].

Серед провідних науковців, які зробили значний внесок у розвиток методики складання прогнозованої фінансової звітності, слід відзначити таких вітчизняних та зарубіжних вчених як Л.А. Лігоненко, І.О. Бланк, П.Л. Гордієнко, К.І. Редченко, В.В. Ковальов, Є.Ф. Брігхем та інших. Разом з тим вивчення та аналіз опублікованих за даною темою праць дозволяють зробити висновок про недостатність вирішення проблеми вибору більш ефективного методу прогнозування показників фінансової звітності.

ті. Це негативно впливає на ефективність майбутніх управлінських рішень, які приймаються на підставі прогнозованої фінансової звітності.

Мета та завдання статті. Метою статті є обґрунтування процесу та вибору методів прогнозування статей прогнозованої фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прогнозована фінансова звітність (а це прогнозований звіт про фінансові результати, прогнозований баланс, прогнозований звіт про рух грошових коштів) забезпечує зацікавлених користувачів корисною інформацією про вплив конкретних дій на майбутні фінансові результати і стан підприємства. За її наявності виникає можливість визначити фінансові обмеження зростання і досягти необхідної збалансованості між обсягами продажу, виробничими потужностями і фінансовими ресурсами.

Розробка прогнозованої фінансової звітності, як правило, здійснюється для внутрішніх користувачів. Проте в умовах дефіциту фінансових коштів та під час пошуку додаткових джерел фінансування подальшого розвитку прогнозована звітність може надаватися і потенційним інвесторам.

Слід зазначити, що підготовка прогнозованих фінансових звітів, зазвичай, включає чотири основні етапи, а саме:

- 1) визначення і підготовка початкових даних для складання прогнозів;
- 2) прогноз доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у майбутньому періоді;
- 3) прогнозування елементів фінансової звітності;
- 4) підготовка прогнозованої фінансової звітності.

Початкові дані для розробки прогнозованої фінансової звітності можна розділити на дві групи: інформація, що отримана із зовнішніх джерел, і внутрішня інформація.

Зовнішні дані – це прогнозовані значення ставки податку на прибуток, ставки рефінансування НБУ, відсоткових ставок за кредитами, темпу інфляції, очікувані зміни в технології та інші показники, що відбивають можливі зміни в політиці уряду або загальній економічній ситуації в країні та світі.

Окрім перерахованих показників, що відображають глобальний стан зовнішнього середовища, у групу зовнішніх початкових даних необхідно включити чинники-оцінки, що характеризують стан конкурентного середовища бізнесу, а саме:

- масштаби ринку і перспективи його зростання;
- рівень конкуренції в галузі;
- ринкову домінанту постачальників і споживачів;
- загрозу заміщення з боку товарів-субститутів [6].

Значно впливають на прогнозовану фінансову звітність також внутрішні аспекти діяльності та політика підприємства в майбутньому:

- інвестиційна політика;
- політика залучення зовнішнього фінансування;
- облікова політика;
- політика виплати дивідендів.

Другий етап прогнозування пов'язаний з розробкою обсягу продажу в прогнозному періоді. На практиці для цього використовується декілька методичних підходів:

- застосування техніки статистичного аналізу або економетричних моделей (рис.);
- використання технологій дослідження ринку (для оцінки масштабу потенційного ринку і прогнозування частки ринку, яку підприємство може зайняти в прогнозованому періоді).

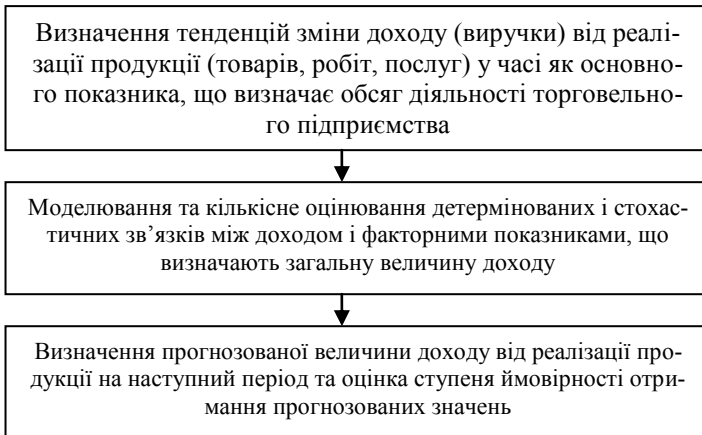

Рисунок – Основні етапи прогнозування доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

Третій етап підготовки прогнозів пов'язаний з аналізом кожної статті майбутнього фінансового звіту і визначенням найбільш вірогідної динаміки елементів звітності у прогнозованому періоді: доходів, витрат, активів, зобов'язань і капіталу.

Дослідження показали, що прогнозування статей фінансової звітності може здійснюватись за допомогою багатьох методів, які полягають у використанні формалізованих або інтуїтивних підходів і відрізняються один від одного точністю і формою подання результатів, трудомісткістю операцій і кількістю вхідних даних.

На наш погляд, методи підготовки прогнозованих фінансових звітів можна систематизувати за наступними ознаками:

- принципи формування прогнозу (екстраполяція, моделювання та експертні оцінки);
- базис (основне припущення, концепція), на якому будується весь процес прогнозування й аналізу (метод відсотка від продажу, регресійний метод, метод нормативних коефіцієнтів, метод регулювання статей);
- подання прогнозованих показників (метод детермінованих чисел, метод обробки нечітких чисел, метод довірчих інтервалів);
- наявність повторних операцій (нециклічні методи, ітеративні (циклічні) методи).

Під час прогнозування статей фінансової звітності можливі два основні підходи:

- прогнозування окремих статей звітності виходячи з динаміки одного показника, що найповніше характеризує діяльність підприємства;
- прогнозування окремих статей звітності виходячи з індивідуальної їх динаміки і взаємозв'язків між ними.

Реалізувати на практиці зазначені підходи можливо шляхом використання елементів методу індикативного прогнозування (прогнозування за допомогою показників-індикаторів – структурних співвідношень, середніх величин, нормованих показників, індексів зміни економічних величин) і прогнозування статей звітності на основі пропорційних залежностей взаємопов'язаних показників. Ці способи, на наш погляд, дозволяють використовувати широкі інформаційні можливості прогнозного аналізу, оскільки можуть бути адаптовані для різних управлінських цілей і до різних рівнів системи управління. Більш того, вони більшим чином відповідають завданням прогнозного аналізу, розширюючи варіативність і техніку прогнозування.

Основою для розробки методу пропорційних залежностей показників є дві основні характеристики будь-якої економічної системи – взаємозв'язок та інерційність. Логіку прогнозування на базі пропорційних залежностей засновано на співзалежності звітних показників з ключовим показником за допомогою пропорційних залежностей, на аналітичному взаємозв'язку між елементами звітності і вірогідними майбутніми умовами.

До розрахункових інструментів прогнозування відносять, перш за все, метод частки у продажах (відсотка від виручки – *per-cent-of-sales method*), на основі якого можуть виконуватися розрахунки прогнозованих показників звіту про фінансові результати і статей прогнозного балансу. Цей метод передбачає поділ статей звітності на автоматично утворені та регульовані і дозволяє визначити значення тих статей звітності, які

пов'язані з рівнем продажу, у відсотковому відношенні до обсягу виручки від реалізації продукції за період. Перевага даного підходу в тому, що процес вирішення задачі підготовки прогнозованих фінансових звітів стає більш керованим як в інформаційному, так і в аналітичному плані. Але даному методу властиві і недоліки. Проблема, пов'язана із застосуванням методу відсотка від обсягу продажу, полягає в тому, що взаємозв'язки між конкретними статтями балансу і виручкою від продажу трактуються як постійні, фіксовані. Проте такі взаємозв'язки за умов зміни, наприклад, стратегії розвитку або кредитної політики можуть стати іншими. На нашу думку, цей метод прогнозування дає дуже велику помилку прогнозу, яка пов'язана з тим, що він не враховує поділ витрат на умовно-постійні та умовно-змінні.

Для отримання більш точних результатів пропонуємо використувувати регресійний метод. Часові ряди доцільно формувати з даних як мінімум за п'ять років, а за можливості – за десять-дванадцять. Прогнозування за допомогою регресійного методу (за умов існування лінійної або нелінійної залежності між показниками, що прогнозуються) дозволяє отримати майбутнє значення результативного показника, який є випадковою величиною, залежно від зміни одного або декількох інших показників.

Необхідно також зауважити, що рівняння регресії можна легко отримати за допомогою відповідних програмних засобів, якими забезпечені всі сучасні персональні комп'ютери. Наприклад, можна скористатися Майстром діаграм у середовищі MS Excel, побудувати діаграми і тренди, здійснити регресійний аналіз. MS Excel (електронний табличний процесор) є одним з найпоширеніших і найзручніших програмних продуктів для складання фінансових прогнозів.

Висновки. Таким чином, методика складання прогнозованої фінансової звітності повинна враховувати не лише індивідуальну динаміку статей, а й взаємозв'язок між окремими статтями як усередині однієї форми звітності, так і між різними формами. Комплексне використання базових методів прогнозування елементів фінансової звітності забезпечить достовірність прогнозованих оцінок і всебічність процесу прогнозування.

Список літератури

1. Білик, М. Д. Методи фінансового планування і прогнозування в управлінні фінансами підприємства [Текст] / М. Д. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – №9. – С.79–84.
2. Гордієнко, П. Л. Стратегічний аналіз [Текст] : навч. посібник / П. Л. Гордієнко, Л. Г. Дідковська, Н. В. Яшкіна. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Алерта, 2008. – 478 с.
3. Ковалев, В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры [Текст] / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 560 с.

4. Редченко, К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі [Текст] : навч. посібник / К. І. Радченко. – 2-ге вид., доп. – Львів : Новий Світ – 2000, Альтаїр –2002, 2003. – 272 с.

5. Уилсон, П. Финансовый менеджмент в малом бизнесе [Текст] / П. Уилсон ; пер. с англ. – М. : Аудит : ЮНИТИ-ДАНА, 1995. – 256 с.

6. Федорович, Т. В. Прогнозная отчетность как инструмент финансового управления стратегическим развитием корпорации [Текст] / Т. В. Федорович // Финансовый менеджмент. – 2008. – №5. – С. 100–107.

Отримано 1.10.2010. ХДУХТ, Харків.

© Н.М. Гаркуша, О.О. Горошанська, 2010.

УДК 657.05:004.453:658.114

Л.О. Кирильєва, канд. екон. наук

І.Б. Чернікова, канд. екон. наук

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Розглянуто організацію управлінського обліку в інтегрованій системі за центрами відповідальності на підприємствах торгівлі. Доведено необхідність та можливість комп'ютеризації управлінського обліку з метою надання своєчасної оперативної інформації для оцінки діяльності центрів відповідальності.

Рассмотрена организация управленческого учета в интегрированной системе по центрам ответственности в предприятиях торговли. Доказана необходимость и возможность компьютеризации управленческого учета с целью предоставления своевременной оперативной информации для оценки деятельности центров ответственности.

Organization of administrative account is considered in the computer-integrated system on the focus of responsibility in the enterprises of trade. A necessity and possibility of computerizing of administrative account is well-proven with the purpose of grant of timely operative information for the estimation of activity of focus of responsibility.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У світі сучасного бізнесу одним з основних завдань керівника підприємства торгівлі є вибір найбільш вигідного варіанта організації та технології управлінського обліку. Сьогодні в міжнародній практиці виділяють два підходи до організації управлінського обліку – у разі застосування автономного та інтегрованого принципу. В Україні отримала розповсюдження інтегрована система обліку. Проте, з метою підвищення ефек-